

Delen uit het projectvoorstel:

Bekhofschans 2e fase

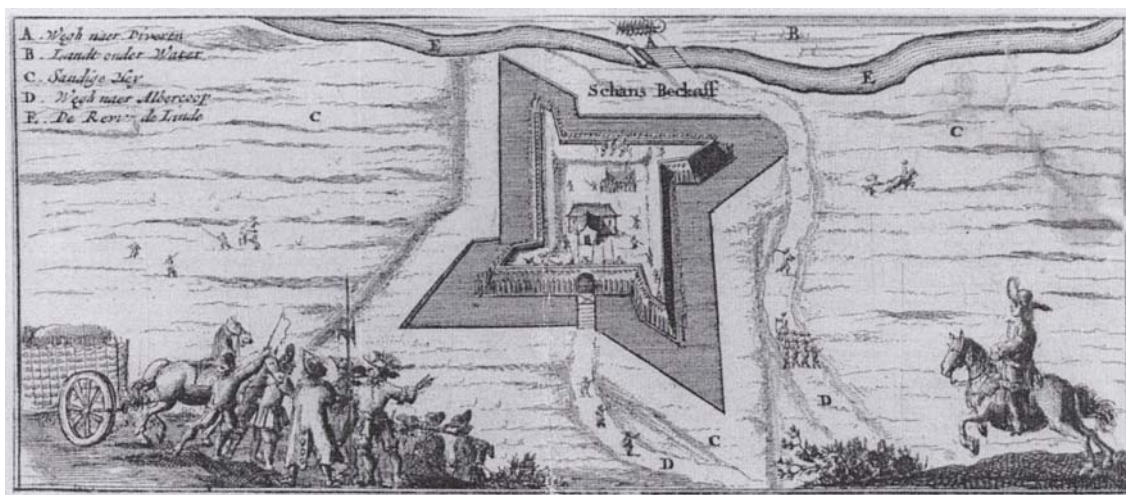
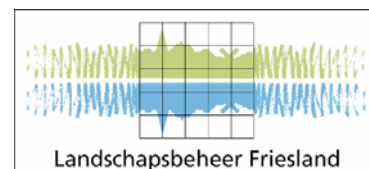

Foto: uit W. E. van Dam van Iselt, de verdediging van Friesland in 1672 – 1673, 's Gravenhage, 1931.

Initiatiefnemer:
Trekker:
Datum:

Landschapsbeheer Friesland
Landschapsbeheer Friesland
september 2005

Inleiding

De Bekhofschans is een oud cultuurhistorisch monument, dat destijds deel uit maakte van de Linde – Tjonger verdedigingslinie. In 2003 is een aanzet is gegeven voor de consolidatie van de schans, de eerste fase. Een projectvoorstel hiervoor is in april 2002 door het Dagelijks Bestuur van het ROM als zodanig goedgekeurd.

De oude eik heeft een snoeibeurt gehad en daar de schans letterlijk onder de begroeiing dreigde te verdwijnen zijn de struikvormers op de schans gedeeltelijk afgezet.

Daarnaast zijn twee archeologische onderzoeken uitgevoerd:

1. is een verkennend archeologisch onderzoek naar de oorspronkelijke vorm, grootte en opbouw van de schans,
2. een archeo-magnetisch onderzoek van verborgen funderingen.

Door de uitwerking van een tweede voorstel zal een vervolg worden gegeven aan deze eerste fase. Tijdens een discussie bijeenkomst en een veldbezoek met deskundigen en betrokkenen zijn allerlei ideeën naar voren gebracht. Hieruit zijn een aantal maatregelen gederiveerd. Hierbij gaat de voorkeur duidelijk uit om de contouren van de schans te accentueren. Door de uitvoering daarvan wordt het voorbestaan van de schans gewaarborgd.

De schans ligt tegen de Linde aan. Via het daar liggend fietspad komen er veel recreanten langs. Om de schans en de historie ervan bekend te maken bij een groter publiek zal deze 2e fase worden afgesloten met het plaatsen van een informatiebord.

2. Projectresultaat

2.1 Probleemstelling

De Bekhofschans

De schans is een zgn. halfbastion, d.w.z. dat er aan een vierkant van 22,5 bij 22,5 meter (ongeveer 6 Rijnlandse roeden à 3,77 m), stervormige punten, de zgn bastions zijn aangelegd.

De punten liggen in het verlengde van de lijnen, waarbij vanaf de punt langs de lijn de gehele omgeving kon worden overzien. De door zijn kleine omvang unieke schans, kan gezien worden als een vooruitgeschoven grenspost, met een waarschuwingfunctie. Deze conclusie is getrokken, naar aanleiding van de vondst van het kanon. Hiermee was het waarschijnlijk mogelijk bij gevaar waarschuwingsschoten af te schieten. De bevolking van Oldeberkoop en omgeving kon zich dan in veiligheid stellen.

Een tekening van het grondplan is op de volgende pagina te vinden. Deze bouwmethode is kenmerkend voor de vestingbouw tijdens de 80-jarige oorlog.

De stervormige schans is in de Schotanus Atlas (een reproductie van de oorspronkelijke editie van 1718, uitgegeven in 1979 door de Tille Leeuwarden) terug te vinden.

De Bekhofschans is een heel oud element dat in de 80-jarige oorlog reeds is aangelegd. Stadhouder Willem Lodewijk regeerde in die periode in Friesland en onder zijn regiem is de schans in 1623 in zijn strijd tegen de Spanjaarden tot stand gekomen. Hij werd op deze plaats aangelegd, omdat hier één van de grote wegen van Friesland naar Drenthe en omgekeerd lag. Dit was de oude Doldersumse heerbaan. De schans heeft dienst gedaan als verdedegingswerk en maakte onderdeel uit van de Linde – Tjongerlinie. In oude boekwerken over die tijd is de opdracht tot de bouw van de schans terug te vinden. De gedeputeerde Crack kreeg de opdracht "omme eene redoubte (veldschans) te maaken tot Beckhoff van vier halve manen".¹

Door allerlei oorlogsschermutselingen werd de gehele linie op verschillende plaatsen vernield en in 1673 werd deze weer geheel hersteld. Daaronder ook de Bekhofschans. Deze schans werd gezien als een belangrijke sterkte, die de gehele omgeving moest beveiligen. De oude eik die erop staat stamt ook uit deze tijd en de geruchten gaan dat onder deze boom "Franse" soldaten uit de 17^e eeuw begraven liggen.

De naam Bekhofschans leeft nog voort. Sinds 1980 heeft Oldeberkoop een herinnering aan. Toen is er een kanon uit de schans gevonden. Deze staat thans aan de rand van het dorp.

¹ Uit Notities uit de geschiedenis van de Ooststellingwerfse dorpen door Dr. T. H. Oosterwijk, 1977, Oosterwolde.

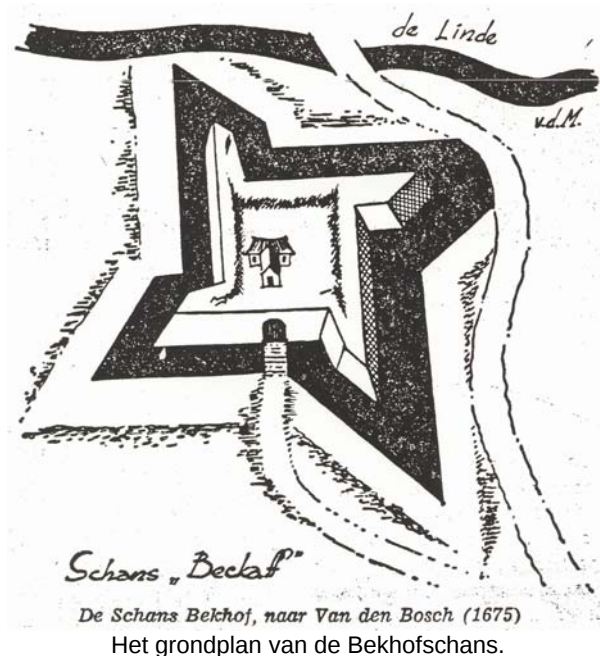
De twee westelijke bastions zijn niet meer (geheel) intact. De zuidwestelijk is geheel verdwenen. In 1922 werd de naastliggende Bekhofweg recht doorgetrokken, waarvoor het bastion afgegraven moest worden. De noordwestelijke bastion is gedeeltelijk afgegraven. De oostelijke is nog in goede staat, terwijl de zuidelijke wat minder duidelijk is te herkennen. Dit is duidelijk op de tekening van de schans in bijlage 1 te herkennen.

De contouren gaan deels verloren in de begroeiing. De schans gaat over in een bosje. Het geheel grenst aan het Stuttebos (SBB).

In een eerder stadium is een gedeelte van de beplanting op de schans afgezet en is er archeologisch onderzoek verricht. De resultaten van dit onderzoek worden, daar waar nodig en mogelijk, gebruikt bij uitvoering van de in dit voorstel genoemde maatregelen.

Vele mensen in de omgeving voelen zich betrokken bij de schans, doordat het in het verleden zo'n belangrijke functie heeft gehad.

Gezien het bovenstaande en vanuit het historisch oogpunt is het de moeite waard om de schans te behouden. Daar ook de bouwmethode kenmerkend is voor de 80-jarige oorlog is het wenselijk het monument te behouden en (gedeeltelijk) te herstellen. Om ons en ons nageslacht bekend te laten maken met de rol van de Bekhofschans en de verdedigingslinie in zijn geheel.

2.6. Projectresultaat

Na de uitvoering van de geplande werkzaamheden zal de schans weer in het landschap te herkennen zijn. De zuidwestelijk bastion is in het straatbeeld d.m.v. kleuring van het wegdek herkenbaar gemaakt.

“Et Oolde Paed” is weer toegankelijk en zal de toegang naar de schans zijn.

Ten behoeve van de informatievoorziening aan recreanten en de plaatselijke bevolking wordt ter afsluiting van het gehele project een informatiebord geplaatst.

4 Beheer

4.1 Betrokken partijen

De Bekhofschans is in 2005 overgegaan van particuliere handen naar It Fryske Gea. Daarnaast heeft Staatsbosbeheer het beheer toegewezen gekregen. Als vertegenwoordiger van de (voormalige) particuliere eigenaar is Landschapsbeheer Friesland bij dit project betrokken.

4.2 Ligging en bestemming van het gebied

De Bekhofschans ligt bij het dorp Oldeberkoop in de gemeente Ooststellingwerf. Kadestraal bekend onder Oldeberkoop, sectie F onder nummer 3752.

In het bestemmingsplan heeft het de bestemming "natuur".

5 Nazorg

Gedurende de uitvoering zal een onderhoudsplan voor de komende jaren worden opgesteld. Ten aanzien van de uitvoering daarvan wordt gedacht aan een vrijwilligersgroep. Samen met SBB zal Landschapsbeheer Friesland hierbij de coördinatie gaan uitvoeren.

Uit Bijlage 1: Uit te voeren werkzaamheden.

Plaatsing van een poort

Oude tekeningen wijzen uit dat er een poort heeft gestaan op de Bekhofschans.

Om aan te geven waar de ingang van de schans was wordt er een poort geplaatst op de plek waar ook op oude tekeningen de poort is terug te vinden. Om de hoogte vanuit de gracht te overbruggen wordt er een trap van bielzen gemaakt. Daarnaast wordt aan weerszijden over een lengte van 2 meter de balustrade weer geplaatst. Dit d.m.v. het plaatsen van palen met een Ø 150 mm op een afstand van 80 mm van elkaar. Op deze manier krijgen bezoekers een idee van hoe het is geweest.

Vanuit de huidige laagte, dat ten tijde van het gebruik van de schans een gracht was, wordt een trap aangelegd. Deze trap is opgebouwd uit bielzen. Om vanuit dezelfde gracht op "it Oolde Paed" te komen, wordt ook daar een trap van bielzen aangelegd. Het traject van "it Oolde Paed" wordt weer zichtbaar gemaakt. Mensen kunnen de schans dan weer langs de oude weg benaderen. De gracht wordt vanaf de weg dicht gemaakt met takken, zodat daar niet meer de ingang is.